

A táj

Egy általános iskolai osztály teregyakorlatának zárójelentése

Egy sziget önmagában is elhatároltat, különállót, saját törvényekben létezőt, függetlent jelent. A sziget élete eleve öntörvényű – megismerése, ha egyáltalán lehetséges, nagy kihívás. S mert a sziget zárt, lehatárolt, belátható munkájú és idejű a feladat, s így viszonyítható az emberi élet lehetőségeihez és tartamához.

A sziget fogalma belső minőséget is feltételez. S a sziget tájai is rendelkeznek – ha addig nem rendelkeztek volna – ezzel a belső minőséggel. Korfun nincsenek akkora kertek, amelyeket kerteknek kellene nevezni. A települések házai között nincs szabad hely, vagy ha igen, néhány feltűnő virágú dísznövényvel, illatos fűvel beültetett nagyobb cserép, amfora, kratér, rozsdásodó bádogdoboz foglalja el; a magános házak köré vagy nem kerül semmi, vagy pedig gyümölcsöst telepítenek, amely azonban hamarosan átpartol a tájhoz.

Korfun ismeretlen a kiterjedt zöldségeskert, a virágoskert, a fűszernövénykert, s az elkeverten tenyésző, különböző felhasználásra nevelt növényegyedek sem fordulnak elő oly gyakran: a víz hiánya (és a telek ára) mértéket ad a családok növénytermesztésének. Egy-egy bokorrózsa, lila fészekvirágzatú articsóka, kesernyész levelű salátapitypang, természetes sárgaparadicsom azonban bármely kerti csap, szivárgásoktól nedves lefolyó környékén megtalálható, és a szárazságtűrők, ha portól szürkén és lassan, de mégis megnőnek az intenzív, monokultúrás művelés alá vont szántóföldeken.

Korfu szigetének mégis a zöld a jellegadó színe. Annak is az ezüstös olajfazöld-, tompa, szürkés zsályazöld-, a friss szagoktól fényes citruszöld-, a szúrós-kemény magyaltölgylevelzöld-, a sokféle árnyalatú cipruszöld-, a tenger partján pedig a hars, sárga felé hajló moszatzöld-változatai. E számos zöld között nincs egyetlen megszokott, sem a közép-európai szemnek az első szempillantástól ismerős. Igaz, Korfun van egy hely, ahol holmi trópusi vegetációba belekeveredve a mi zöldjeink is előfordulnak, ám azokat természetidegennek érzi bárki, akár csak a kerthez tartozó giccs-harsány palotát, *Erzsébet királyné* Achilleionját.

Korfun nemcsak kert nem létezik, de a vidék, a csak természeti formában élő, ősi környezet is ismeretlen. Korfun csak táj található; és ennek pasztellzöldjei aránnyal illeszkednek a tenger kékjéhez és a szürke-fehér hegyszirtekhez.

Viszonylag pontosan el tudjuk egymástól határolni a kert, a táj és a vidék (természet) fogalmát. A kert, beláthatóan az ember(i)hez, a vidék pedig a természet(i)hez tartozik, s míg az előzőről, ha mindig mást-mást is mondva, de *Szókratész*, *Avilai Teréz*, *Dante*, *de Sade* márkí, *Baudelaire*, *Nietzsche*, *Umberto Eco* és mondjuk *Michel Foucault* (másokkal egyetemben) művészként, vagy legalábbis művészies elképzelésekre valló gesztusokkal beszél, addig a vidék a nagy geográfusok, felfedezőik és útleírók tudományos, bár tapasztalhatóan egyáltalán nem objektív hangján – legyen az *Marco Polóé* vagy *Cholnoky Jenőé*, *Humboldté* vagy *Amundsené* – szólal meg. S feltűnő, hogy rendkívül eltérő a megszólítottak köre, a kertben élők csak távoli, elmosódó háttérként használják a vidék-

ket, a vidék tudományos nyelvet beszélő, tudós vizsgálóinak érdeklődését pedig rendre hidegen hagyja mindaz, ahol emberi kéz vagy láb lenyomatára bukkannak.

A tájról – amelyről tapasztaljuk, hogy se nem elég antropomorf, se nem elég természeti – kevesebb szó esik.

A táj fogalma, a kert és a vidék ősiségével ellentétben, a középkor végével, az újkor elejével jelenik meg, tartalma azóta keletkezik, létezik és pusztul az egymást váltó nemzedékek számára – azóta változtatgatja emberi-növényi-állati-földtani tulajdonságait s azóta nevezik meg Európában (pillantsunk gyorsan az akkor festett tájképekre, olvassunk bele az irodalmi alkotásokba, tájleírásokba). A táj csak akkor valósul meg, amikor a lekerített reneszánsz kert mögé háttérnek oda állhat, s éppen azokon a helyeken, ahol e kertek olyan sűrűn helyezkednek el, hogy egymás hátterébe is belenyúlnak. Mint például Firenzeben vagy a hozzá hasonló mediterrán kultúr helyeken.

Ha manapság helyszínt keres a maga és a szerettei életéhez az európai kulturájú ember, akkor tájat igyekszik keresni és teremteni. És ez nem könnyű. A táj ugyanis egyszerre természeti, szaktudományos, vallásos, művészi és teleologikus terepe a tájba illeszkedni igyekvő személyiségnek, miközben individuális és közösségi felhangjainak is illene lenni ugyanezen keresésbe összpontosult személyiség számára. A táj, ezen átmosott, pasztellesre vékonyodott, mégis az emberi kultúra minden irányába futó kapcsolatai miatt képez (szüntelen változó) egységet, mindenekelőtt magával a tájat figyelő emberrel. Ez az ember a tájban, a táj élő-élettelen összetevőiben nem az elemi, hanem az együttest kívánja és találja, s ha az egységre rábukkan, azt – általában – valamilyen hangulattal igyekszik megnevezni.

A táj, a tulajdonságaiból következtetünk rá, látjuk, az ember szellemi munkájának eredménye. Kiemelésekkel és elhatárolásokkal jön létre az anyagából: a természeti tájból, a kultúrtörténeti tájból és az egységes természetből elszakadt személyiség szemléletéből.

Rétegeiben megismerhető, s ez az eljárás nem csak az elemi ismeretek megszerzését teszi lehetővé, hanem követhető a táj tartalmának és fogalmának kialakulása is, egészen a tájhangulat megteremtődéséig. (A természetet semmi sem alakítja jobban tájjá, mint az azt kellő időben meglátó és felfedező ember tudata.)

*

A keménylombú erdő (amely a szubtrópusi éghajlati öv klimazonális társulása, akár csak a sivatag és a babérlombú erdő) és az annak helyén másodlagosan kialakult macchia a Földközi-tenger medencéjében, a mediterráneumban található.

Korfun keménylombú erdei életközösség és annak (építkezés, hajóépítés miatt régen fáttalanított) lepusztult állománya, a bozótos macchia él. S mint minden életközösséget, ezt (ezeket) is a csak rá jellemző környezeti tényezők határozzák meg, a száraz és meleg nyár, de enyhe és csapadékgazdag tél, a humuszgazdag terra-rossa talaj, a sajátos domborzat, amelyen 1300 m magasságig is felhúzódhat a macchia, a nyitvatermők pedig az alpin határ, 2000 méter fölé kúsznak.

A lomberdők laza koronaszintjében az örökzöld növényzet kemény, bőrszerű levélzettel és a felesleges vízkiválasztást megakadályozó szőrös levélfonákkal rendelkezik.

A szintén gazdag cserjeszint örökzöldjei fényes levelűek. S vannak, amelyeknek redukálódott a párologtató felületük s az asszimilálás feladatát a gallyak veszik át.

A lágyszárúak között gyakori a magas illóolaj-tartalmú és a szőrrel bevont testű, amelyekkel a növény szintén a vízháztartását szabályozza.

Korfu fásszárúai közül az olajfa, a magyaltölgy, a füge, a gránátalma, az oleander, az esernyőfenyő, a ciprus, a boróka bizonyosan őshonosak, de kideríthetetlen régtől vannak ott jelen és tájépitők ké váltak a pisztáciák, az akáciák (köztük az érzékeny mimóza), a citrusok – citrom, narancs, mandarin, s alig húsz éve a citrancs, illetve az indonéz quumquat –, a szentjánoskenyér, a fákra kúszik az öt fehér szirmos, liántestű örökzöld rózsza,

a macchia sárga pillangós, kopasz szárú cserjéje, a spartium, s a júniusban virágzó mirtusz, a kapri, a jázmin.

A sziget sajátos nagytestű emlőállatai közül egyedül a múzeumokban elhelyezett sztéléken fedezhető fel a muflon, a Mezopotámiából származó dámszarvas vagy a pöttyös bundájú – egyébként a balácapusztai villagazdaság freskójára is elvetődött s onnan *Raffay Béla* által vöröskőbe formázott – párduchiúz. S Korfun, akár csak Magyarországon már csak az irodalomban fordul elő (a dalmát Pelješac-félszigeten még élő) aranysakál (amit mi nádifarkasnak ismerünk *Arany János* Toldijából). Az emberiség, ha nagy egyedszámban lepi el a természetet, megszünteti, merthogy magáévá teszi, a nagyvadak életterét.

A sziget szárazföldi gerincesei közül még ott él a dűnék homokjából merev szemekkel figyelő homoki vipera, a ligetek kockás siklója, a mocsarakban a görögteknős, a napos helyeken ott zsákmányolnak a gyíkok legszebbjei közé tartozó, tapadókorongjaikkal a függőlegesen falakon ülő miniatűr sárkányok, a korongos ujjú gekkók.

S a számtalan egyéb élőlény!

A tengerparti települések felett tömegével röpdöső sarlósfecskek, az aszfaltmeleg okozta légörvényekben cikázó citromlepkék, az erdei tisztások avarjába rejtőző, éjjelente tyurrogva megszólaló lappantyú, a olajfaligetben surranó zöldgyíkok, a balsamillatú szuhar és a kékvirágú rozmaringok sövénye, a hüvelyes gyapjúsás, a rezgőfű, a csinos rozettákban ülő istánc, a káposzták őse, a tengerparti vadkáposzta, és a lúgos aljzatot jelző mókusfarokmoha-telepek. Egytől egyig megtalálják életterüket, és azt, titkos de megfejtethető szabályok szerint kitöltik, belakják.

A szárazföldön és a levegőben élők megszámlálhatatlan fajjal és végtelen egyedszámban vannak jelen, benépesítik a felszíni geológiai formákat, a szárazföldet, a vizeket, a levegőt. S a természetet alkotják, amely időben és térben létezik.

De minden látható természeti forma, megpillantható élőlény mögött számos láthatatlan, de valahogy mégis megismerhető más élőlény és élettelen anyag, esemény és hatás áll.

Valamennyi olyan, mint a tenger: első pillanatban homogén és egész, közelebb hajolva csupa elem, néven nevezhető részlet.

S e sziget természetének alkotója jónéhány, a parti fövényben mindenki által kereshető és meg is található, valamint más – vagy bűvárként a víz alatt, vagy a piacon látható-szagolható vízi növény, állat; s továbbá számos, így észre nem vehető, közönséges vizsgálat alá nem vonható növény, állat, gomba, baktérium, egysejtű alkotta plankton.

A tüskésbőrűeknek, a puhatestűeknek és a halaknak prioritásuk van, nagy faj- és egyedszámban fordulnak elő, és a táj kialakításához szükséges intenzív „első élmény” kiváltására egyaránt alkalmasak. Nem hanyagolhatók el az ízeltlábúak sem, közülük azonban a levegőben repkedők, éppen a tengerpart különböző irányú szelei miatt, ritkán fordulnak elő. Az ízeltlábúak megelégszenek a vízi, illetve a szárazföldi vadászterületekkel.

A víz alatti, ember alig ismerte világ egzotikus és az élőlényre alig emlékeztető növények és állatok máshol nemigen fordulnak elő.

A tengerifű és a neptunfű mezőiben, a tölcsermoszatok, hamvaszöld esernyőmoszat-telepek, tengeri saláták, pávafarok-moszatok között kocsonyahúsú gyökérszájú medúzák lebegnek vagy aljzatra tapadt, tengeri krizantémoknak ismert viaszrózsák illetve bíborrózsák csalánoznak, mozdulatlan vázú hamvasszürke tengeri legyezők és vörös nemeskorallalok borítják a sziklafalakat. Köztük élnek a zöld páncélú parti tarisznyarakok, a közönséges tintahalak, a polipok, a kék vérű tengeri nyulak, s a homokban furkáló millióegy formájú és fajú külső héjasok, a kagylók és a csigák (a nevük is varázslatos: nagy fésűkagyló, pikkelyes sonkakagyló, kékkagyló, osztriga, sávós Vénusz-kagyló, közönséges vājókagyló, csíkos bíborcsiga, kék csészecsiga, kockás kúpcsga), a csöppet sem rákszerű rákok, a tengerimakk és a kacsakagyló, nem szólva a természetes, ollójával harciasan küzdő langusztráról és a mindenbe beköltöző, házát bárhová elcipelő tarka remeterákokról.

A vízivilághoz nem szokottak számára hihetetlen testszervezésűek a tuskésbőrűek (pl. a szennyfekete, emberi ürülékre emlékeztető Földközi-tengeri uborka, a fekete-bíbor kőszün, a sötétlila tengerisün, a zöldsziürke és pici homoki sün vagy a vakondpuha, de sárga tuskés szívűsün, és a csillagok) vagy az elképesztő riasztó- és fedőszínekben pompázó halak. A tövises rája és a macskacápa fazonja hagyján, de a közönséges szivárványhal, az ezüst szardínia, a lefelé fordított szájú, ragadozó életmódú bonító, a gülüszemű kis sziklahal – nos, ezek létezése a hihetetlen tartományába tartozik.

A tenger élővilága leginkább jeleivel, utalásaival van jelen Korfun is – szagával, hulladékával, maradékával, maradványaival, tetemeivel. De meghatározó ez a jelenlét, a piacok, a kikötők, a konyhák és az étkezések, a sikátorok, az emésztők és a szemétkerakóhelyek sokszor elviselhetetlen bűzét okozzák, amely szag aztán a tengerével, az illóolajos füvekével, az olívaolaj-párával, a fűszerekével és a fenyőfélék gyantájával illatá, a tájat teljesen átítató aromává alakul.

Grasse-ban, a francia Riviéra leghíresebb parfümgyárában az olaszok ismert szagát ezzel a mixtúrával azonosították. E keveréket az emberiség kifinomult szaglással rendelkező nagyobbik fele kedvesnek és magára kenhetőnek – tehát figyelemfelkeltőnek és komfortérzetet nyújtónak – fogadja el és ismeri fel.

Korfunak – nemcsak az epiroszi parttal szemköztiével, de a többi görög szigetével is ellentétben – olasz szaga van. A görögök szaga, ehhez képest szárazabb, testtelenebb, s kevésbé érzéki. A görögöszag elvontabb, nincs benne ennyi élet.

A sziget élővilága a biológia módszereivel és terminusaival megnevezhető, leírható, jellemezhető.

Ákár azok a szigetkeletkezési, domborzati, éghajlati, talajtani, szélteni, víztani viszonyok, amelyek ezt az élővilágot sajátossá engedték tenni – bár azok az élővilágtól függetlenül, önmagukban is léteznének. Így is, úgy is rendszert alkotnak – egymáshoz megfelelelően tudnak kapcsolódni –, de ez a rendszer nem az emberi szem által felfogható képpel azonos.

A fizikai, földrajzi, biológiai természetből a tekintet egyszerre alig lát valamit: a dolgok egymás elé állnak, és saját maguk felületénél jóval többet takarnak el. A látványt magába fogó tekintet nem analizál, a megismerő tudat az, amely a ciprusok törzsére odaül-teti a gekkókat, s a víz fölé lökődő repülőhalak alatt látatlan is tudja a ragadozó életmódúakat, a virágzó olajfákon hagyja, hogy jövő év elejére beérjen a termés, s a gumóként talált cikláment augusztusra levelesre és virágosra hajtja.

A természet – fölvilantott – változatossága a táj legkülső, kétségtelenül (leginkább) szem előtti rétegét alkotja meg (amely azonban mégis rétegződik, például térben is, időben is) – de azt csak az arra kémlelőknek adja elő.

S a jelenetbe az ember ráadásul, mint afféle színpadi térbe, még bele is rendez, kiemel belőle és semmissé tesz, értelmez és rejt, s a tájba helyezett saját rendjét-rendszerét igyekszik valamilyen kompozíció által felerősíteni, s ezzel kötelezőbb jelentésűvé szervezni.

Mindez azonban mintegy visszafelé rendezés – mintha a tájat megpillantó ember a saját ideje elé nyúlna vissza a természetbe, és eleve létrehozza azokat a tereppontokat, amelyek később tájékozódási pontjaiként szolgálnak. (A személyiség önbeteljesítő jóslata következik be – csak éppen előre helyezve az időben, s maga a személyiség válik a beteljesedéssé.)

*

De honnan származik ez a szervező- és komplonáló készség?

Honnan, hogy a könyöknyi hosszú, orsótestű bonítóban rögtön *Hemingway* öreg halászának, *Santiagónak* napi táplálékát látjuk – vagy (hogy szigetünkhöz közelebbi kollektív élménybe kapaszkodjunk) a krétai falfestmények hálóban heverő, leszüretelt élőlényeit?

S honnan, hogy vannak, akik az ereszcsontra alá, a teraszra helyezett hasas agyagedény formájában megtalálják az ókori temetők urnáinak mását, vagy a reneszánsz faragványok, intarziák természetes amforáját, amelyekből páfránylevélszerűen begöngyölt zöld, sárga és veres indák burjánzanak elő?

S honnan, hogy észreveszik a derékig érő, óriáslevelű akantuszok és a korintoszi oszlopfők hasonlatosságát?

S ugyan honnan, hogy a rozmaring illatanyaga, ételben, italban, levegőben a pogányok füstáldozataira, az ortodoxok tömjénjére emlékeztet, s a szigeten mindenben érezhető a kultikus?

*

A táj, egyébként ha már táj lett, éppen a belső minősége miatt lehet táj. Amelyben magára szeretne ismerni vagy magára tud nézni a tájnéző, illetve a tájlakó.

De ettől az aktustól máris ellentmondásos. És az ellentmondás a tájtulajdonos ellentmondása.

Hiszen a táj egyszerre egyedi és közösségi, sajátos és közös, elemi és teljes, lehatárolt és végtelen, központozott és tagolatlan. A személyiség elvárásainak megfelelően egyik oldalon szétfolyt és a lehetőségeit megmutató, individuális, a másik oldalon rendszabályozott és a valóságaival szilárdan létező, a kollektívhez kötő.

A táj azt állítja magáról, úgy rendezkedik be, hogy egész, holott nem az, mert csupán rész. Ezért olyan nagy az összhangja a modern személyiséggel – s ezért, hogy még a középkori ember sem akart/tudott magának tájat csinálni; önmeghatározásához nem volt rá szüksége. (Ő még azonosságokban létezett, bár ez nem ugyanaz volt, mint az antik azonossága.)

*

Korfu nyugati oldalán, derékmagasságban, távol a településektől és a szállodáktól, van egy kihalt tengerpart. Itt szüntelen apróhullámos a tenger, a víz pihegő lélegzettel fut a partra, s kirakja apróra morzsolts kőzeteit. Ez a szakasz észak-déli tájolású dűnétől szabdalta, amelyek a sziget felé mocsaras vidéket zárnak le, vagy időszaki vizeknek kerítenek kisebb-nagyobb helyeket, a tengernek pedig csupasz dombokat mutat, a szélsőt alá is mossa az alig követhetően munkálkodó árapály.

A dűnék kőzetét, a homokot a szél kitartóan mozgatja.

E laza és változó felülettel, s a magas sótartalommal és az égető nappal kell azon élőlényeknek számolniuk, amelyek itt élni akarnak.

A homokdűnén először azok a növények telepedhetnek meg, amelyek indákkal, tarackokkal, szertekanyargó, mélybefutó erős gyökerekkel képesek megkapaszkodni, s ha egyszer-egyszer ki is fújja alóluk a szél a kőzetet, nem sodródnak el, nem maradnak víz és ásványi anyagok nélkül, s nem szikkadnak a perzselő-szárító fényben halálra. Apró, elterülő, szívós növények a dűne pionírjai, vastag gyökereikkel, gyöktörzseik behálózzák a domb felső rétegét és megfogják a pergő homokot, onnan már nehezebben hordja el, szárítja ki a szél. A hajszálgyökerek a magas sókoncentráció ellenére ki tudják a talajvízből válogatni a növénynek fontos oldott sókat. A szár a földre lapul, a leveleken pedig, hogy minél kevesebbet párologtassanak – begöngyölködik a levélszél, vastag, viaszos kutikula alakul ki, vagy vastag fedőszórréteg borítja, esetleg pozsgás lesz, vagy egyszerűen lehullik.

Az elsőként betelepülő növények, a gyöktörzseivel szüntelen legyökerező, a homokot centiméterrel rögzítő, érdes levéltapintású homoknád, a tarackbúzá, a mezev levelű tengerparti sás mögött újabbak sorakoznak, és a kialakult elődűnét még erősebben helyhez kötik. De a szélsőséges környezeti tényezőkkel a tengerparti porcsinnak, a tengerparti iringónak, a sóballának, a tengerparti szittyónak továbbra is meg kell küzdenie.

A nyílt kőzetfelszínt lassan foltokban benépesítik a növények, zuzmók, mohák lepik el a tetejét, a keletkező humusz egyre szürkébbre festi a felületet s végtére a lassan növekedő boróka is megtelepedik; jóvoltukból a kisebb tűrőképességű növények számára barátságosabb alakul a vidék, és egyre több állat is életteret találhat itt: mondjuk azért, mert a növények táplálékot és életteret is kínálnak. Bár nem mintha nem élnének állatok növénytelen környezetben.

A szukcesszió sehol nem követhető lépésről lépésre annyira, mint itt: a földrajzi közeg hogyan adja meg magát, s hogyan alakul ki a magát egyre bonyolultabb összefüggésekbe bugyoláló flóra és fauna – a természeti környezet. S követhető, hogyan formázza át egymást a földrajzi és a biológiai.

Ennek a partnak nem csak az a jelentősége, hogy mögötte egy olyan lagúna húzódik, amely mocsaraktól övezve gazdag madárvilágnak ad otthont, hanem hogy egy pontján, a régi, de ma is lakott halászkunyhóknál egy olajfaliget is kifut a partra, amelynek mítosznevelő árnyéka van.

Képes volt tájat nevelni.

*

A sziget településeinek olaszos a jellege, a fővárosáé, Korfué pedig még inkább. A bizánci uralomnak (337–1267) szinte látható nyoma sem maradt, az *Anjouk* (1267–1386) és a veleneciek (1386–1797) uralkodásának annál inkább. Ezt az észak-itáliai jelleget a két rövid francia (1797–1799, 1807–1814), majd orosz–török (1799–1807), vagy az ötven évig tartó brit protektorátus sem tudta megváltoztatni. Az 1864-es egyesülési Görögországgal annyi hatással volt a szigetre, hogy az addig is görög halászfalukon kívül a városokban is megjelent a hellén jelleg, s hogy ettől kezdve a hivatalnokréteg nem csak olaszul, hanem görögül is beszél.

Korfu épített tájában az apró részletek – a kapu, a ruhaszárító kötélzet, az ereszcatornák és a házsarkokba beépített állatitató – olasz hangulatúak, ám a sziget egészében véve a Földközi-tenger mellékén kialakult egységes mediterrán jellegű. Lapos tetejű, félhengeres cserepekkel borított házak, sok árnyat adó teraszok, erkélyek, balkonok és udvarok, zsalugáterrel sötétíthető lakóhelyiségek, fehér vagy pasztellre festett falak, s a lassú élet kellékei. Mindezt változatos növényvilág s a hozzája tartozó állatsereglet szervezi egységessé; nem lehet tudni, meddig tart az előkert s meddig az utca, s hol végződik a hátsó kert és honnan indul a liget, az erdő vagy a bozótos.

Egy teljes mediterráneum magaskultúrája van a házakban, az antik szobormásolatokkal, a francia kolostorkertek szökőkútjaival, a kereszties lovagok kórházaival, a bizánci haranglábakkal, a színezéssel, a toscán kerti épületekkel él együtt a lakó, használati tárgyaiban egyszerre van jelen számára több ezer év – s ebben a stílustalan, minden homogenizáló szándékot elutasító közegben mégis jól érzi magát, hisz itt minden érte van.

A táj is, amely a korfui – és bármely mediterrán – ember valódi élettere.

Ahol ma is természetes módon történne meg, hiszen – állítja *Homérosz* – egyszer már megtörtént Odüsszeusz partravetődése, s az olajfaligetet hamarosan a phaják királylány és kíséretének viháncolása verné föl. Amint az is – és éppen ott, ahol az első világvándor Nauszikaának tette a szépet, s természetesen azzal egy időben –, hogy az illír harcosok törzsi ünnepet ülnek, vagy *Szent Pál*, mielőtt Rómába indul, még a sziget kevésbé ürge lakóit keresztény hitre téríti.

Ilyetén Korfunak nincs önállósult múltja, s nem lehetnek meg azok a kellékek sem, amelyek ezt a múltat fétisként szolgálnák. Korfu képes volt örökidősíteni magát, aminek szerves része a jelen idő. S ehhez a mintát az élő természettől vette. Amint az élővilág segítségével nélkül mindezt nem is tudta volna megvalósítani.

Merthogy mindent, ami társadalmi, vagy csak kulturális, tárgyi, történelmi, beágyazta, visszahelyezte a helybe, s azzal nem csak azt háziásította, de magát is közelebb vitte eredetéhez.

Igy nem, vagy legkevésbé sérül természetérzéke.

Bár annak sokféle ambivalenciáját továbbra is tudja. De azt is, hogy mennyire jó érzés ugyanezt az ambivalenciát fölfedezni a Szent Mátyás hegy 40.000 éves paleolitikus kultúráját csináló emberének tárgyaiban, a római provincia uralkodóinak településszerkezetében, az ortodoxok ikonjainak *Keresztelő Szent János*ának kéztartásában, abban, hogy az angolok egymás mellé építik a katonaság vízi várát és a katonafeleségek sétaterét, vagy a mai turistainvázó egymáshoz kötözött előnyeit és hátrányait.

*

A tájban élő, aki tudja, hogy az, tudhat-e valamit a színpadról: a tájról? Azt ismeri, vagy csak ami az egész felett lebeg: a táj hangulatát, amelynek megteremtéséhez – ráadásként – maga is hozzájárult? S ez a teremtés függvénye saját – elhatároló és egybekeverítő – természetérzésének és a már csak fogalmakkal megadható világképének?

A kérdésekre csak azoknak van válaszuk, akik a tájban valamilyen folyamatok eredményeként megvalósult, szellemileg is létező egységet találnak meg.

Akik a létezésüket nem tudják testiük határai és a pillanatnyi idő által lehatároltnak.

Akiknek egyedisége megnövekedni látszik egy nagyobb egység, a közösségi felé haladtukban.

Hiszen végül is: a táj nem más, mint a közvetítő a rész és az egész között. És a táj tulajdonságai ennek a két irányba kifutó közvetítésnek a meglehetősen ambivalens tulajdonságai is.

*

Van tehát egy olyan mindennapi, tapasztalati egységünk, amelyről látható, hogy a tudományhoz, a művészethez és a valláshoz egyként tapad. És a táj csak annak létezik, aki számára az általa látottakban mindez ott hat, és éppen úgy, mint az Úr a kietlen vizek felett.

Modern nyelvoktatás

Alkalmazott nyelvészeti folyóirat

1995 novemberében jelent meg a Corvina Kiadó által újraindított *Modern nyelvoktatás* című alkalmazott nyelvészeti folyóirat 1. száma.

A folyóirat régi hiányt hivatott pótolni, és a magyarországi nyelvtanárok, egyetemi és főiskolai oktatók, valamint a nyelvtanulással, illetve -tanítással bármilyen formában kapcsolatba került egyetemi és főiskolai hallgatóság széles köréhez szól.

Tematikája az alkalmazott nyelvészet szinte valamennyi területét felöleli, ugyanakkor a folyóirat aktuális kérdéseket is taglal, továbbá friss hírekkel és információkkal szolgál. Külön rovatot kapnak a recenziók, amelyeknek megírására az adott téma szakavatott értőit kérjük fel. A folyóirat célja, hogy minél sokoldalúbb értékelést nyújthassunk az olvasóknak a frissen megjelent könyvekről. A szerkesztőbizottság elnöke Manherz Károly, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem tanára, főszerkesztője Szépe György, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem tanára.

A folyóirat kapható a Corvina Könyvklubban:

Budapest V., Vörösmarty tér 1. II. emelet 201.

Nyitva: hétfőtől csütörtökig 9.00–16.00, pénteken 9.00–14.00 óráig.

Telefon: 117-5185 és 117-6222/421-es mellék.

A folyóirat kapható még a Licium Könyvesboltban (Debrecen, Kálvin tér 2/a, Telefon: 52/419-428) és a Művészeti Könyvesboltban (Pécs, Széchenyi tér 8., Telefon: 72/310-427).

A folyóirat megrendelhető a Corvina Kiadó Kereskedelmi osztályán
(Telefon: 117-8379, Fax: 118-4410).